

Ευρώπη, Διαφωτισμός & Επανάσταση του 1821 (Β')

Επιστήμες / Ιστορία



«Οι Έλληνες αγωνίζονται υπό την γαλανόλευκην σημαίαν των κατά των Τούρκων». Φανταστική απεικόνιση της μάχης στα Δερβενάκια και της καταστροφής του Δράμαλη. Έγχρωμη λιθογραφία Αλεξ. Ησαΐα, 1835. Πηγή: «Σημαίες Ελευθερίας», Συλλογή Εθνικού Ιστορικού Μουσείου.

Η Επανάσταση των Ελλήνων για την ανεξαρτησία θα κρινόταν σε δύο επίπεδα, το διπλωματικό και το στρατιωτικό. Τα στρατιωτικά γεγονότα του Απελευθερωτικού Αγώνα είναι ευρέως γνωστά και καταλαμβάνουν πολλές σελίδες από την ιστορία μας. Δεν είναι, όμως, το ίδιο γνωστά και τα διπλωματικά γεγονότα. Η Ελληνική Επανάσταση υπήρξε από τα σημαντικότερα γεγονότα του 19ου αιώνα. Διαδραμάτισε σημαντικό ρόλο στις εξελίξεις της Δυτικής Ευρώπης. Υπήρξε δε ένας από τους

καταλυτικούς παράγοντες για τη διάλυση της Ιεράς Συμμαχίας.

Η Ιερά Συμμαχία ιδρύθηκε με Συνθήκη της Βιέννης (26 Ιουνίου 1815) και τη μετέπειτα των Παρισίων (20 Νοεμβρίου 1815) ως αντίδραση του φόβου που ένωσαν οι βασιλείς της Ευρώπης από το Ναπολέοντα και τη χρονικά προγενέστερη Γαλλική Επανάσταση. Σκοπός της ήταν η καθιέρωση του υπέρτατου νόμου των εθνών, «της αρχής της νομιμότητας», δηλαδή α) της διατήρησης της ευρωπαϊκής ειρήνης και, β) της εν πάση θυσία προφύλαξης της Ευρώπης από κάθε είδους επαναστάσεις. Κύριος εκπρόσωπος και θεματοφύλακας της Ιεράς Συμμαχίας ήταν ο Αυστριακός υπουργός Εξωτερικών, πρίγκιπας Μέττερνιχ.

Η είδηση για τον ξεσηκωμό των Ελλήνων προκάλεσε μεγάλη αναταραχή στα μέλη της Ιεράς Συμμαχίας -Αυστροουγγαρία, Ρωσία, Πρωσσία, Γαλλία, Αγγλία- την ώρα που συνεδρίαζαν στο Λάυμπαχ τον Οκτώβριο του 1820 και είχαν ήδη αποφασίσει την ένοπλη καταστολή των επαναστατικών κινημάτων στη Νεάπολη και στο Πεδεμόντιο. Το γεγονός ότι η Ελληνική Επανάσταση καταδικάστηκε μεν από την Ιερά Συμμαχία αλλά δεν αποφασίσθηκε δε η επέμβαση των στρατευμάτων της, όπως είχε αποφασισθεί σε άλλες επαναστάσεις καθώς και η απόφαση τήρησης αυστηρής ουδετερότητας από τα μέλη της υπήρξαν καθοριστικά για την ευνοϊκή εξέλιξη του Αγώνα. Όλα αυτά επιτεύχθηκαν σε ένα μεγάλο βαθμό με τη βοήθεια του Καποδίστρια, υπουργού εξωτερικών τότε της Ρωσίας.

Το ελληνικό ζήτημα θα συνέχιζε να απασχολεί τα μέλη της Ιεράς Συμμαχίας και στο Συνέδριο της Βερόνας το 1822. Οι νίκες, όμως, των Ελλήνων θα προκαλούσαν τη μεταστροφή της εξωτερικής πολιτικής της Ευρώπης με πρωτεργάτη την Αγγλία και τον υπουργό εξωτερικών της Γεώργιο Κάνιγκ. Η αλλαγή της στάσης της Αγγλίας απέναντι στους Έλληνες έφερε στο φως ανταγωνισμούς των Μεγάλων Δυνάμεων, για το ποιά θα κερδίσει περισσότερα από τη δημιουργία του νέου ελληνικού κράτους, που διαγραφόταν αμυδρά στον ορίζοντα.

Γρήγορα οι Άγγλοι -επωφελούμενοι από την αντιφατική γαλλική πολιτική και την αποτυχία του Τσάρου να παρουσιασθεί αντάξιος των προσδοκιών των ομόδοξων Ελλήνων- κέρδισαν έδαφος στη συνείδηση των Ελλήνων πολιτικών και στρατιωτικών. Τον Ιούνιο του 1825, η επιτροπή της Ζακύνθου, δηλαδή το Αγγλικό Κόμμα, έστειλε στους Έλληνες πολιτικούς και στρατιωτικούς να υπογράψουν ένα κείμενο ελληνικής έκκλησης προς την Αγγλική κυβέρνηση για την εγκαθίδρυση αγγλικού προτεκτοράτου. Το κείμενο αυτό, αφού υπογράφηκε από στρατιωτικούς και πολιτικούς, εγκρίθηκε από το Βουλευτικό και Νομοτελιστικό, στάλθηκε στο Λονδίνο και έμεινε γνωστό ως «Πράξη Υποτέλειας» η «Πράξη Υποταγής».

Η άρνηση του Κάνιγκ να δεχθεί το κείμενο αυτό έκανε τους Έλληνες να ζητήσουν

την απόλυτη ανεξαρτησία τους. Συγχρόνως, δεν αποτέλεσε εμπόδιο για τη χορήγηση δύο δανείων από αγγλικές τράπεζες με επαχθείς όρους, υποθήκευση των «εθνικών κτημάτων», ενώ ένα μικρό μέρος των δανείων αυτών έφτασαν στα ταμεία των ελληνικών κυβερνήσεων. Το μεγαλύτερο μέρος τους παρακρατήθηκε για τόκους, προμήθειες και άλλες δαπάνες. Το έθνος αποκτούσε προστάτες που για το μόνο που ενδιαφέρονταν ήταν για την εξασφάλιση της αποπληρωμής των δανείων⁹!!!

Το 1826, υπογράφεται στην Πετρούπολη ένα πρωτόκολλο, που αποτέλεσε την ουσιαστική κατάλυση της Ιεράς Συμμαχίας. Ήταν το πρώτο επίσημο διπλωματικό έγγραφο, που αναγνώριζε πολιτική ύπαρξη στην Ελλάδα ανάμεσα στα άλλα κράτη της Ευρώπης.

Τέλος, στο στρατιωτικό πεδίο πρέπει να αναφερθεί η ναυμαχία του Ναυαρίνου (1827). Εκεί ο στόλος των Μεγάλων Δυνάμεων νίκησε εκείνου των Τουρκοαιγυπτίων σώζοντας ολοκληρωτικά την ελληνική Επανάσταση που κινδύνευε να χαθεί μετά από επτά χρόνια μεγάλων και άνισων αγώνων έναντι των Τούρκων, σε στρατιωτικό επίπεδο, αλλά και των Ευρωπαίων, σε διπλωματικό.

Εν κατακλείδι, μέσα από τη συνοπτική αυτή μελέτη εξάγεται το συμπέρασμα ότι, όταν οι Έλληνες ξεκίνησαν τον Αγώνα για την Ελευθερία τους όλες οι συνθήκες ήταν δυσμενείς. Έπρεπε να παλέψουν σκληρά. Κανείς δεν πίστευε ότι θα τα καταφέρουν. Όλοι θεωρούσαν ότι γρήγορα θα ερχόταν η συντριβή τους. Δεν ήταν λίγες οι φορές που κινδύνευε να χαθεί ο αγώνας τους. Πίστεψαν, όμως, στο στόχο τους, ξεπέρασαν κάθε προσδοκία και τα κατάφεραν. Την πίστη τους αυτή τη συνοψίζει η φράση του Κολοκοτρώνη: «Ο Θεός υπέγραψε την ελευθερία της πατρίδος, και δεν παίρνει πίσω την υπογραφή του».

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Dakin, D., Η ενοποίηση της Ελλάδας, 1770-1923, μτφρ. Α. Ξανθόπουλος, Αθήνα, Μ.Ι.Ε.Τ.20096.
- Βακαλόπουλου, Απ., «Ο ελληνισμός της διασποράς», Ιστορία τους Ελληνικού Έθνους, τ. ΙΑ' Αθήνα, Εκδοτική Αθηνών 1975, σσ.231-243.
- Γιαννόπουλου, Γ. «Η Διπλωματία: Ευρωπαϊκοί ανταγωνισμοί και ίδρυση ελληνικού κράτους», Ιστορία του Νέου Ελληνισμού 1770-2000, τ.3, Αθήνα, Ελληνικά Γράμματα 2003, σσ.247-266
- Δημαρά, Κ.Θ., «Το σχήμα του Διαφωτισμού», Ιστορία του Ελληνικού Έθνους, τ.ΙΑ', Αθήνα, Εκδοτική Αθηνών 1975, σσ.328-359
- Δρούλια, Λ. «Ο Φιλελληνισμός: Φιλελεύθερο και ριζοσπαστικό πολιτικό κίνημα», Ιστορία του Νέου Ελληνισμού 1770-2000, τ.3, Αθήνα, Ελληνικά

Γράμματα 2003, σσ.267-286

- Δρούλια, Λ. «Στροφή του ευρωπαϊκού ενδιαφέροντος προς τον ελληνισμό», Ιστορία του Ελληνικού Έθνους, τ. ΙΑ', Αθήνα, Εκδοτική Αθηνών 1975, σσ.360-365.
- Ηλιού Φ. «Νεοελληνικός Διαφωτισμός: Η νεωτερική πρόταση», Ιστορία του Νέου Ελληνισμού 1770-2000, τ.2, Αθήνα, Ελληνικά Γράμματα 2003, σσ.9-26
- Κατσαρδής-Heiring Ο., «Η ελληνική Διασπορά: Το εμπόριο ως γενικευμένη εθνική εξειδίκευση», Ιστορία του Νέου Ελληνισμού 1770-2000, τ.1, Αθήνα, Ελληνικά Γράμματα 2003, σσ.87-112
- Κιτρομηλίδη Π., «Η πολιτική σκέψη του Νεοελληνικού Διαφωτισμού: Η νεωτερική πρόκληση», Ιστορία του Νέου Ελληνισμού 1770-2000, τ.2, Αθήνα, Ελληνικά Γράμματα 2003, σσ.27-38
- Μαργαρίτη, Γ. κ.α., Ελληνική Ιστορία, τ. Γ', Νεότερη και σύγχρονη ελληνική ιστορία, Πάτρα, ΕΑΠ, 1999

Σημειώσεις

*9 Γ. Γιαννόπουλου, «Η Διπλωματία: Ευρωπαϊκοί ανταγωνισμοί και ίδρυση ελληνικού κράτους», Ιστορία του Νέου Ελληνισμού 1770-2000, τ.3, Αθήνα, Ελληνικά Γράμματα 2003, σσ.247-266..

<http://bit.ly/1hoqssH>